

[ΕΚΤ] Υψηλό το ποσοστό χρηματοδότησης των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων από επιχειρήσεις

Αρωγός το ελληνικό επιχειρείν στην ερευνητική δράση των ΑΕΙ

Σε υψηλό ποσοστό, σε σχέση με τον μέσο όρο των κρατών-μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, κυμαίνεται η χρηματοδότηση των ερευνητικών δραστηριοτήτων των ΑΕΙ της Ελλάδας από την επιχειρηματική κοινότητα. Αν και τα συνολικά κονδύλια παραμένουν μικρά σε σύγκριση με τις υπόλοιπες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, φαίνεται ότι το χρηματοδοτικό κενό για Έρευνα και Ανάπτυξη (R&D) των τριτοβάθμιων ιδρυμάτων λόγω της μείωσης των εθνικών πόρων (απόρροια της οικονομικής κρίσης), καλύπτεται σε έναν βαθμό από τη συνεισφορά των επιχειρήσεων. Ωστόσο, παρότι οι ελληνικές επιχειρήσεις μετέχουν αναλογικά σε σχέση με τον μέσο όρο της Ευρωπαϊκής Ένωσης με μεγαλύτερο βαθμό στην παραγωγή R&D από τα ΑΕΙ, βρίσκονται στον αντίποδα ως προς την αξιοποίησή της. Αυτό το συμπέρασμα εξάγεται από την έκθεση «Εκπαίδευση, Έρευνα, Καινοτομία - Διαστάσεις του Τριγώνου της Γνώσης στην Ελλάδα», που εκπόνησε το Εθνικό Κέντρο Τεκμηρίωσης.

> Βασκότερος παραγωγός έρευνας οι σχολές ανώτατης εκπαίδευσης

Αυτή τη στιγμή στην Ελλάδα τα ΑΕΙ είναι ο βασκότερος παραγωγός έρευνας, με ποσοστό που ξεπερνά το 35% του συνόλου της δραστηριότητας R&D, μερίδιο από το υψηλότερο με τοξυ των κρατών-μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Συγκεκριμένα, η Ελλάδα κατατάσσεται στην εκτη θέση μετά τις Κύπρο, Λιθουανία, Λατвия, Εσθονία και Πορτογαλία.

Θα πρέπει να σημειωθεί ότι για την ενίσχυση των δικτυώσεων μεταξύ των ΑΕΙ και των επιχειρήσεων έχουν αναληφθεί διάφορες πρωτοβουλίες, χωρίς πάντα ιδιαίτερα επιτυχία, ενώ βασικά εμπόδια για την επιτυχή δράσεων, ήταν η αντιμετώπιση τους ως «χρηματοδοτούμενα έργα». Η αποσομακτότητα που χαρακτηρίζει αυτού του είδους τη χρησιμοποίηση έχει ως συνέπεια τη διακοπή της λειτουργίας τους μετά την εξάντληση της δημοσίας χρηματοδότησης.

Μια πρόσφατη πρωτοβουλία ήταν η δημιουργία Μονάδων Καινοτομίας και Επιχειρηματικότητας (ΜΟΚΕ) σε όλα τα ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης με επίκληση την αποδοτικότερη «ενοποίηση» της έρευνας, της εκπαίδευσης και της καινοτομίας, μέσω διεξαγωγής σεμιναρίων, παρουσιάσεων, δράσεων καθοδηγητικής (mentoring) κ.λπ. Και αυτή η δράση αντιμετωπίζει σήμερα παρεμφερείς δυσκολίες. Παρ' όλα αυτά, το μερίδιο της ερευνητικής δραστηριότητας των ιδρυμάτων ανώτατης εκπαίδευσης που χρηματοδοτείται από τις επιχειρήσεις, βρίσκεται κοντά στον αντίστοιχο κοινοτικό μέσο όρο και συγκεκριμένα στο 5,97% έναντι του ευρωπαϊκού μέσου όρου 6,35%. Εάν δε αυτό ανεβεί ως ποσοστό στη συνολική χρηματοδότηση που προέρχεται από τις επιχειρήσεις, είναι σχεδόν τριπλάσιο του κοινοτικού μέσου όρου. Συγκεκριμένα, ανέρχεται στο 7,43% έναντι του 2,69% που είναι ο ευρωπαϊκός μέσος όρος.

Ωστόσο, για την ερμηνεία των στοιχείων αυτών θα πρέπει να συνεκτιμήσουν τόσο το απόλυτα μεγέθη των δαπανών R&D στην Ελλάδα, τα οποία είναι χαμηλά σε σύγκριση με τις περισσότερες χώρες της Ε.Ε., όσο και η διάρθρωση του ελληνικού συστήματος έρευνας, όπου τα ΑΕΙ αποτελούν τους κυρίως φορείς R&D, σε αντίθεση με τη διεθνή πρακτική, όπου ο τομέας των επιχειρήσεων κυριαρχεί σε όρους διενέργειας και χρηματοδότησης της R&D.

Τα βασικά σημεία

Σύμφωνα με ορισμένα σημεία της έκθεσης και σε συνδυασμό με πλήθος άλλων στοιχείων (ποσοτικών και ποιοτικών) που έχουν συλλεχθεί ώστε να αναδειχτεί η πληρέστερη εικόνα διασύνδεσης των ακμών του τριγώνου της γνώσης στη χώρα, προκύπτουν τα εξής:

- Παρ' τη μείωση πολλών μακροοικονομικών δεικτών τα τελευταία έτη, οι εθνικές δαπάνες για έρευνα και ανάπτυξη (R&D) αυξήθηκαν με την αξιοποίηση των κονδυλίων του ΕΣΠΑ 2007-2013, παρότι η Ελλάδα εξακολουθεί να κατατάσσεται χαμηλά μεταξύ των κρατών-μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

- Με βάση τα πιο πρόσφατα στατιστικά στοιχεία R&D (2015) ο δείκτης της έντασης δαπανών R&D (ποσοστό δαπανών R&D ως προς το ΑΕΠ της χώρας) διαμορφώνεται στο 0,96% του ΑΕΠ όταν ο μέσος όρος της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι 2,03%, ενώ κάποιες χώρες της Βόρειας Ευρώπης έχουν ήδη υπερβεί το 3%. Αυτό κατατάσσει την Ελλάδα στην έβδομη από το τέλος θέση μεταξύ των 28 κρατών-μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

- Η συμβολή του τομέα των επιχειρήσεων στις συνολικές εθνικές δαπάνες R&D υστερεί σε σύγκριση με άλλες χώρες, υποδηλώνοντας τη μη αποδοτική εκμετάλλευση των ερευνητικών αποτελεσμάτων από την πραγματική οικονομία και την παραγωγή. Ενδεικτικά, για το 2014

οι δαπάνες των ελληνικών επιχειρήσεων κυμάνθηκαν στο 0,28% του ΑΕΠ με τον ευρωπαϊκό μέσο όρο να είναι στο 1,3% του ΑΕΠ.

- Ο αριθμός του ανθρώπινου δυναμικού που απασχολείται σε αυτές τις δραστηριότητες υπερβαίνει τις 82.000, με την πλειονότητα αυτών να απασχο-

λείται στον τομέα της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης.

- Σημαντική ερευνητική δραστηριότητα έχουν τα ελληνικά πανεπιστήμια, τα ερευνητικά κέντρα και τα Τ.Ε.Ι., που διεξάγεται κυρίως με δημόσια χρηματοδότηση, τακτική και κονδύλια ΕΣΠΑ, ενώ πρόσθετοι πόροι προέρχονται από τα ανταγωνιστικά προγράμματα της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

- Τα ερευνητικά αποτελέσματα που παράγονται στη χώρα μπορούν να χαρακτηριστούν ως υψηλού επιπέδου, όταν αξιολογηθούν με ακαδημαϊκούς όρους.

- Η συμμετοχή Ελλήνων ερευνητών σε ανταγωνιστικά προγράμματα R&D της Ευρωπαϊκής Ένωσης, π.χ. από το Πρόγραμμα Γνωστικό (2007-2013), είναι επίσης υψηλή, δεδομένου ότι η χώρα έχει λάβει κεφάλαια που ξεπερνούν το 1 δισ. ευρώ και αντιστοιχούν στο 2,2% της συνολικής κοινοτικής χρηματοδότησης.

- Το 10,5% των επιχειρήσεων που καινοτομούν σε προϊόντα και διαδικασίες έχουν συνάψει συνεργασία με κάποιο πανεπιστήμιο ή ερευνητικό ίδρυμα.

Λαμβάνοντας υπ' όψιν το τελευταίο εύρημα φαίνεται ότι οι ελληνικές επιχειρήσεις δείχνουν να αντιλαμβάνονται τη σημασία της εκμετάλλευσης της παραγόμενης γνώσης για την απόκτηση ή και τη διατήρηση ανταγωνιστικού πλεονεκτήματος. Η διαπίστωση ότι το 10,5% των επιχειρήσεων που καινοτομούν σε προϊόντα και διαδικασίες έχουν συνάψει συνεργασία με κάποιο πανεπιστήμιο ή και ερευνητικό ίδρυμα, κάθε άλλο παρά ως αμελήτητα μπορεί να εκληφθεί.

Το «ελληνικό παράδοξο»

Ωστόσο, τα αποτελέσματα των δεσμών και συνεργασιών μεταξύ των φορέων που παράγουν γνώση και των φορέων που την εφαρμόζουν ή την ενσωματώνουν κατά κύριο λόγο σε προϊόντα και υπηρεσίες (δηλαδή μεταξύ της ερευνητικής - πανεπιστημιακής και της επιχειρηματικής κοινότητας) δεν είναι εμφανή στη συνολική οικονομία. Παρότι αυτή η ασυνέχεια μεταξύ των ερευνητικών αποτελεσμάτων υψηλού επιπέδου και της αδυναμίας εμπορικής εκμετάλλευσής τους είναι ένα πανευρωπαϊκό φαινόμενο, το λεγόμενο «ευρωπαϊκό παράδοξο» στη χώρα μας φαίνεται να ισχύει σε ακόμα μεγαλύτερο βαθμό. Θα πρέπει να σημειωθεί ότι η προσιτάθεια (έστω και μερική) επίλυσης αυτής της ασυνέχειας αποτελεί ουσιαστικό εργαλείο οικονομικής ανασυγκρότησης σε διεθνές επίπεδο.